

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський національний університет імені Івана Франка

Правничий коледж

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

підготовки молодшого спеціаліста

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

галузь знань 08 право

спеціальність 081 право

(Шифр за ОПІ _____)

2016 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Правничий коледж Львівського національного університету імені Івана Франка

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: О.Ю.Ревер викладач Правничого коледжу

Обговорено та рекомендовано до видання цикловою комісією з фундаментальних дисциплін з напрямку підготовки молодшого спеціаліста 081 право “о2” вересня 2016 року, протокол №2

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Конституційне право України» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста напряму

(спеціальності) «правознавство».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є конституційне право України як галузь права, наука та навчальна дисципліна, теоретичні основи вчення про конституцію та характеристика основних положень Конституції України, правовий статус людини та громадянина, територіальний устрій держави, порядок утворення, функції, повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Конституційне право України» вивчається на основі знань, які були отримані студентами з «Теорії держави і права», «Логіки», «Римського права» та «Судових і правоохоронних органів». Знання з конституційного права лягають в основу вивчення решта навчальних дисциплін, що передбачені навчальним планом підготовки фахівців в галузі права. В особливих структурно-логічних зв'язках конституційне право перебуває з такими базовими навчальними дисциплінами, як «Конституційне право зарубіжних країн», «Конституційне процесуальне право» та «Муніципальне право».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Загальна частина конституційного права та правовий статус людини і громадянина в Україні.

2. Конституційні основи здійснення влади в Україні.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Конституційне право України» є формування вміння правильно оцінювати конкретні конституційно-правові явища, знання та вміння правильно застосовувати відповідне конституційне законодавство України

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є забезпечення підготовки висококваліфікованих спеціалістів, що володіють ґрунтовними знаннями в галузі конституційного права, вміють використовувати їх у повсякденному житті та професійній діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

основні категорії, поняття та їх визначення з курсу «Конституційне право України», зміст предмету «Конституційного права України» як галузі права та його структуру, місце і роль конституційного права в системі національного права, основні етапи становлення конституційного права, особливості його норм та інститутів, відповідальності, структуру конституційно-правових відносин;

основи теорії конституції та конституціоналізму, зміст та систему правового положення особи і громадянина в Україні;

основи парламентаризму, зміст конституційно-правової системи організації та функціонування в Україні органів державної влади та місцевого самоврядування, конституційно-правовий статус глави держави, парламенту, органів виконавчої та судової влади, основи державно-територіального устрою України;

вимоги, які ставляться до юриста який працює в органах державної виконавчої влади, органах місцевого самоврядування, юриста, який здійснює правове забезпечення діяльності політичних партій та громадських організацій, проведення виборів до органів державної влади та органів місцевого самоврядування на рівні дільничних та окружних виборчих комісій, правове забезпечення діяльності народних депутатів України та депутатів місцевих рад, тощо.

вміти :

правильно оцінювати сутність та зміст конкретних конституційно-правових явищ (ситуацій),

орієнтуватися в чинному конституційному законодавстві, в т.ч. на рівні актів Конституційного Суду України та відповідних підзаконних нормативно-правових документів, застосовувати необхідні конституційно-правові акти,

давати усні та письмові пояснення з питань конституційного права, складати основні види документів, які впливають із застосування норм конституційного права;

обґрунтовувати підстави і порядок реалізації громадянами передбачених Конституцією України та міжнародними договорами і угодами прав і свобод;

аналізувати форми організації та діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб;

визначати правові підстави настання відповідальності для органів державної влади та місцевого самоврядування за порушення конституційно-правових норм та особливості конституційно-правової відповідальності;

складати проекти конституційних звернень та скарг, аналітичних записок до законопроектів, проектів рішень органів місцевого самоврядування

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 252 години/ 7кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи конституційного ладу та конституційно-правовий статус особи в Україні.

Тема 1. Конституційне право України як галузь права.

Тема 2. Конституційно правові відносини та відповідальність у конституційному праві України.

Тема 3. Конституційне право України як юридична наука та навчальна дисципліна.

Тема 4. Основи теорії конституції. Конституція – Основний закон України.

Тема 5. Український конституціоналізм: зародження та розвиток

Тема 6. Правова охорона Конституції України.

Тема 7. Конституційний лад України та його основні засади.

Тема 8. Конституційно-правовий статус інститутів громадянського суспільства.

Тема 9. Основи правового положення людини і громадянина в Україні.

Тема 10. Громадянство України.

Тема 11. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні.

Тема 12. Правове положення іноземців в Україні.

Змістовий модуль 2. Конституційна система органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні.

Тема 13. Конституційні основи державно-територіального устрою України: поняття та засади.

Тема 14. Україна – суверенна держава.

Тема 15. Україна – демократична держава.

Тема 16. Референдум як форма прямого народовладдя в Україні.

Тема 17. Конституційно-правові аспекти організації державної влади в Україні.

Тема 18. Президент України – глава Української держави.

Тема 19. Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні.

Тема 20. Конституційно-правовий статус народного депутата України.

Тема 21. Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів виконавчої влади.

Тема 22. Конституційно-правовий статус центральних та місцевих органів виконавчої влади.

Тема 23. Конституційні засади судової системи, органів прокуратури та адвокатури.

Тема 24. Загальні засади місцевого самоврядування в Україні. Система місцевого самоврядування в Україні.

Тема 25. Органи місцевого самоврядування в Україні: порядок утворення та компетенція

3. Рекомендована література

І. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

1. Декларація про державний суверенітет України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1990. – № 31. Ст. 429.
2. Акт проголошення незалежності України // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 38. – Ст. 502.
3. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Право, 1996. – 36 с.
4. Закон України. Про Конституційний Суд України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 49. – Ст. 272
5. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. Кн. 1 / Відповід. редакт. канд. юрид. наук. П.Є.Євграфов. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 512 с.
6. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. Кн. 2 / Відповід. редакт. канд. юрид. наук. П.Є.Євграфов. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 504 с.
7. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 2001-2002. Кн.3 / Відповід. редакт. канд. юрид. аук. П.Є.Євграфов. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 384 с.
8. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 2002-2203. Кн. 4 / Відповід. редакт. канд. юрид. наук. П.Є.Євграфов. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 584 с.
9. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 2004. Кн. 5 / Відповід. редакт. канд. юрид. наук. П.Є.Євграфов. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 480 с.
10. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 2005. Кн. 6 / Відповід. редакт. канд. юрид. наук. П.Є.Євграфов. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 230 с.
11. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 2007. Кн. 7 / Відповід. редакт. канд. юрид. наук. А.А.Стрижак. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 232 с.
12. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 2008. Кн. 8 / Відповід. редакт. канд. юрид. наук. А.А.Стрижак. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 480 с.
13. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 2009. Кн. 9 / укладачі К.О. Пігнаста, О.І. Кравченко; відповід. редакт. А.А.Стрижак. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2009. – 557 с.
14. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 2010. Кн. 10 / укладачі К.О. Пігнаста, О.І. Кравченко; відповід. редакт. А.С. Головін. – К.: Логос, 2011. – 431 с.
15. Конституційне законодавство України. Збірник нормативних актів. У двох книгах. Кн.1. – К.:Атіка, 2004. – 448 с.
16. Конституційне законодавство України. Збірник нормативних актів. У двох книгах. Кн. 2. – К.:Атіка, 2004. – 840 с.
17. Конституція України у судових рішеннях. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 428 с.
18. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол: В.Я. Тацій (голова редкол), О.В.Петришин (відп.секретар), Ю.Г. Барабаш та інш., Нац. акад. прав. наук України. – 2-ге вид., перероб., і допов. Харків: Видавництво «Право»; 2011. – 1128 с.
19. Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність: До 15-річчя Конституції України і 20-ї річниці / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України ; упоряд. : І.О. Кресіна, О.В.Батанов; відп. ред. Ю.С. Шемшученко. – 3-є вид. – К.: Юрид. думка, 2011. – 327 с.

ІІ. СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Авер'янов В. Виконавча влада в Україні та її правове регулювання // Вісник Академії правових наук України. – Харків, 2003. – № 2(23) – 3(33). – С. 238–253.
2. Барабаш Ю.Г. Парламентський контроль в Україні (конституційно-правовий

аспект). Монографія. Харків, 2004. – 192 с.

3. Виборче право України. Навчальний посібник / За аг. Ред.. В.Ф.Погорілка, М.І.Ставнійчук. – К.: Парламентське вид-во, 2003. – 383 с.
4. Годованець В.Ф., Головін А.С. Конституційне право: навч.посіб./ В.Ф. Годованець, А.С. Головін. – К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011. – 384 с.
5. Заєць А.П. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду. – К.: Парламентське вид-во, 1999. – 247 с.
6. Колісник В.П. Національно-етнічні відносини в Україні: теоретичні засади та конституційно-правові аспекти: Монографія / Харківська право захистна група. – Харків: Фоліо, 2003. – 240 с.
7. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права людини і громадянина в Україні: навч. посібник. К.: Юрінком Інтер, 2003. – 336 с.
8. Конституційне право України / За ред. В.Я.Тація, В.Ф.Погорілка, Ю.М.Тодики. – К.: Український центр правничих студій, 1999. – 376с.
9. Конституційне право України. Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів освіти / За ред. В.Ф.Погорілка. – 4-е вид. – К.: Наукова думка. – 2003. – 732 с.
10. Конституційне право України. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Ю.М. Тодики, В.С. Журавського. – К.: «Видавничий Дім Ін Юре», 2002. – 544 с.
11. Конституційне право України: підруч. для студ. вищ. навч.закл. / за ред В.П.Колісника та Ю.Г.Барабаша. – Х.: Право, 2008. – 416 с.
12. Конституційне право України. Академічний курс: Підручник: У 2 т. / За заг. ред. Ю.С.Шемшученка. – К. – Юридична думка, 2008.
13. Конституционное право. Энциклопедический словарь. Ответственный редактор и руководитель авторского коллектива – доктор юридических наук, профессор С.А. Авакьян. – М.: Издательство Норма, 2000. – 688 с.
14. Конституційно-правові засади становлення української державності / В.Я Тацій, Ю.М.Тодика, О.Г.Данилян та ін.; За ред. акад. НАН України В.Я.Тація, акад. АПрН України Ю.М.Тодики. – Х.: Право, 2003. – 328 с.
15. Конституція незалежної України: Навчальний посібник, Кол.авт.; За ред. В.Ф. Погорілка, Ю.С. Шемшученка, В.О. Євдокимова. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, Спілка юристів України, 2000. – 428 с.
16. Кравченко В.В. Конституційне право України. навч. посібник. 2-е вид. К.:Атіка, 2002. – 479 с.
17. Крусян А.Р. Сучасний український конституціоналізм. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 560 с.
18. Мала енциклопедія етнодержавознавства / НАН України. Ін-т держави і права ім.М.В. М.Корецького; Редкол.: Ю.І.Римаренко (відп.ред.) та ін. – К.: Довіра: Генеза, 1996. – 942 с.
19. Нор В., Стецюк П. Конституція – Основний Закон України. В запитаннях і відповідях. Навчальний посібник з основних положень Конституції України. – Львів-Київ.: Кальварія – Абрис, 1996. – 48 с.
20. Органи державної влади України: Монографія / За ред. В.Ф. Погорілка. – К.: Ін-т держави і права ім.В.М.Корецького НАН України, 2000. – 248 с.
21. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України. Академічний курс: Підручник: у 2 томах. Т.1/ за заг.ред.В.Л.Федоренка. – К.: Юридична думка, 2006 – 544 с.
22. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України: підруч. / за заг.ред.В.Л.Федоренка. – К.: Алерта; КНТ; Центр учбової літератури, 2010. – 432 с.
23. Принцип верховенства права: проблеми теорії та практики: монографія / у двох книгах/ За за.ред. Ю.С. Шемшученка; ред. кол.: Ю.С. Шемшученко (голова) та ін. / Книга перша: Верховенство права як принцип правової системи: проблеми теорії / Відп. ред. Н.М. Оніщенко. – К.: Видавництво «Юридична думка», 2008. – 344 с.

24. Проблеми розвитку конституційного законодавства України: збірник висновків Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської Комісії). – К.: Парламентське видавництво, 2010. – 498 с.
25. Проблеми сучасного українського конституціоналізму: збірка наукових праць. На пошану першого Голови Конституційного Суду України, проф. Леоніда Юзькова / заг. ред. : А. Стрижака, В. Тація / упоряд. : В. Бринцев, В. Кампо, П. Стецюк. – К. : ЛОГОС, 2008.
26. Рабінович П. Права людини і громадянина у Конституції України. – Харків: «Право». – 1997. – 64 с.
27. Скрипнюк О.В. Соціальна правова держава в Україні: проблеми теорії і практики. До 10-річчя незалежності України. Монографія. – К.: Ін-т держави і права НАН України, 2000. – 600 с.
28. Скрипнюк О.В. Курс сучасного конституційного права України: академічне видання / О.В.Скрипнюк. – Х.: Право, 2009. – 468 с.
29. Скрипнюк О.В. Конституційне право України: підруч. Для студ. Вищ. Навч. Закл. / К. : Ін Юре, 2010. – 672с.
30. Совгіря О.В., Шунліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. Посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 544с.
31. Стецюк Н. Конституція України як нормативно-правовий акт та політичний документ (до характеристики властивостей) // Вісник Львівського інституту внутрішніх справ: збірник / Гол. ред. В.Л. Регульський. – Львів: Львівський інститут внутрішніх справ при НАВС України, 2000. – № 1. С. 263–268.
32. Стецюк Н.В., Строцький Р.Є. Конституційне право України в таблицях (дидактичні матеріали). – Львів: Видавничий центр юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. – 2003 – 90 с.
33. Стецюк П. Основи теорії конституції та конституціоналізму. – Львів: «Астролябія», 2003. – 232 с.
34. Стецюк П. Конституція України як цінність, гарантія національної державності українського народу. Львів: Астролябія, 2004. – 31 с.
35. Стрижак А.А. Конституція України в актах Конституційного Суду України (аналіт.огляд та комент.). – К.: ІнЮре, 2010. – 631 с.
36. Тодыка Ю.Н. Основы конституционного строя Украины.-Харьков:«Факт», 1999. – 320 с.
37. Тодыка Ю.Н. Конституция Украины: проблемы теории и практики: монография. – Харьков: Факт, 2000. – 608 с.
38. Фрицький О.Ф. Конституційне право України. Підручник. – К.:Юрінком Інтер, 2006. - 512с.
39. Футей Б. Становлення правової держави: Україна 1991-2001 рр. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 288 с.
40. Чаюн М.Г., Кириченко Ю.М., Кидисюк Р.А. Правові позиції Конституційного Суду України в рішеннях та висновках (1997-2003 роки). – К.: Атіка, 2003. – 336 с.
41. Федоренко В.Л. Конституційне право України. Підручник. – К.: Видавництво Ліра – К., 2016. – 616с.
42. Четвернин В.А. Демократическое конституционное государство: введение в теорию. – Москва, 1993. – 140 с.
43. Чушенко В.І., Заяцю І.Я. Конституційне право України: Підручник. – К.:Ін Юре, 2007. – 488с.
44. Шайо А. Самоограничение власти (краткий курс конституционализма): Пер.с венг.- М.:Юристь, 2001. – 292 с.
45. Шаповал В. М. Сучасний конституціоналізм / В. М. Шаповал. – К.: Салком; Юрінком Інтер, 2005. - 560 с.
46. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн: академ. курс: підручник / В.М. Шаповал. – 2-ге вид., переробл. і допов.- К.: Юрінком Інтер, 2010. – 461 с.
47. Шаповал В. Н. Сравнительное конституционное право / В.Н. Шаповал. – К.: Княгиня Ольга, 2007. – 416 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання іспит

5. Засоби діагностики успішності навчання є семінарські заняття, контрольні роботи, колоквіуми, 2 модулі, курсова робота.